

עמכם. הרי הפל נחרב, ההיכל שלי ושלכם נחרב. שהרי למלך לא ראוי היכל אלא כשהוא נכנס עם הגבירה. ושמחת המלך אינה נמצאת.

אלא בשעה שנכנס להיכל הגבירה, ונמצא בנה עמה בהיכל, כלם שמחים כאחד. עכשו שאין נמצאים הפן עם הגבירה, הרי ההיכל חרב מהפל. אלא אני מה אעשה? אף אני עמכם. ועכשו, אף על גב שישאל הם בגלות, הקדוש ברוך הוא נמצא עמכם ולא עוזב אותם. שכאשר יצאו ישראל מן הגלות, הקדוש ברוך הוא ישוב עמם, שכתוב (דברים ל) ושב ה' אליהי, ושב ה' אליהי ודאי, והרי נתבאר.

רבי חייא ורבי יוסי היו הולכים בדרך, נפגשו באותה מערה בשדה. אמר רבי חייא לרבי יוסי, זה שכתוב (שם כח) אלה דברי הברית וגו', מלכד הברית. מה זה דברי הברית? דברי גבורה (האלה) הנה צריך להיות! אמר לו, הרי פרשוה, הללו מפי הגבורה, והללו מפי עצמו של משה, והרי נתבאר.

בא ראה, אלה ואלה היו דברי הברית. שאף על גב שהדברים היו מפי הגבורה - דברי ברית היו, שהרי טוב ורע תלויים בו. הטוב שבא מצדיק, והרע שבא מן הדין. הדין ממקום הדין, והינו צדק. וצדיק וצדק הם ברית, ונקראים ברית. ולכן מלים אלו דברי ברית הן, וקשר הברית כאחד. ומשום כך זכור ושמו קשורים כאחד. זכור פיוס, שמור פלילה. הרי ברית כאחד, ומשום כך ברית ודאי, דברי הברית הם. ובכל מקום הברית היא במקום הנה.

ואתון לא נידור (ס"א בארעא) בעלמא (נ"א נפרוד ס"א מארעא) מעלמא. הא מטרוניתא נפקת מהיכלה עמכון, הא אתחרב פלא, היכלא דילי ודלכון אתחרב. דהא למלכא לא אתחזי היכלא, אלא כד איהו עייל עם מטרוניתא. וחדוה דמלכא לא אשתכח.

אלא בשעתא דעאל בהיכלא דמטרוניתא, ואשתכח ברהא עמה בהיכלא, חדאן פלהו כחדא. השתא דלא אשתכחו ברא ומטרוניתא, הא היכלא חריבא מפלא. אלא אנא מה אעביד. אף אנא עמכון. והשתא אף על גב דישאל אינהו בגלותא, קדשא בריך הוא אשתכח עמהון, ולא שביק לון, דכד יפקון, ישראל מן גלותא, קדשא בריך הוא יתוב עמהון. דכתיב, (דברים ל) ושב יי' אליהי, ושב יי' אליהי ודאי. והא אתמר.

רבי חייא ורבי יוסי הוו אזלי בארחה, אערעו בההיא מערתא בחקלא. אמר רבי חייא לרבי יוסי, האי דכתיב, (דברים כח) אלה דברי הברית וגו', מלכד הברית. מאי דברי הברית? דברי גבורה (ס"א האלה) מיבעי ליה. אמר ליה הא אוקמוה, הללו מפי הגבורה, והללו מפי עצמו של משה, והא אתמר.

הא חזי, אלין ואלין דברי הברית הוו, (דף קט"ז ע"ב) דאף על גב דמפי הגבורה הוו מלין. מלי ברית הוו, דהא טב וביש ביה תליין. טב דאתי מצדיק. פיש דאתי מן דינא. דינא, מאתר דדינא, והיינו צדק. וצדיק וצדק ברית אינון, ברית אקרוין. ועל דא, מלין אלין, מלי ברית אינון. וקשיר ברית פחדא. ובגיגי כף זכור ושמו, קשיר פחדא. זכור פיוס, שמור פלילה. הא ברית פחדא, ובגין כף ברית ודאי, דברי הברית נינהו. ובכל אתר ברית באתר דא איהו.